

Prorokovy deprese a Boží tichý hlas

Převod materiálu
Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
20

Téma

Zoufalému a osamělému dává naději Boží tichý hlas

Cíl

- Děl si vyzkouší, jak by řekli druhému důležitou zprávu. Uslyší, že Bůh důležité zprávy sděluje jemně a tiše.
- Děl uslyší, že Bůh nenechává člověka v jeho životě a práci osamělého.
- Děl mohou zakusit ticho.

Pro učitele

Biblický text: 1Kr 19

Výkladové poznámky

- Eliáš snad čeká triumf, protože se ukázalo, kdo je živý Bůh, kdo má moc, kdo žije se svým lidem. Ale **přichází pronásledování**. Ani Boží triumf, ani zázrak nepřesvědčí ty, kdo jsou proti Bohu (takovou zkušenost udělá i Ježíš). Jezábel se nevzdává („jestliže ty jsi Eliáš — „Bohem je Hospodin“, pak já jsem Jezábel „Jeho [Baalova] výsost“ dodává varianta verše 2), chce se pomstít. Situace je vážná, nezbývá než prchnout.
- **Beer-šeba** je hraniční místo Izraele, Eliáš jde dál. V obydleném místě nechá svého mládence, pokračuje sám. Dál je jen poušť.
- **Už dost:** Eliáš je v koncích, utíká, aby si zachránil život, a protože si přejí umřít. Člověk se nediví — ani úspěch, ani úspěch nepřivodí posun ve vyvoleném národě. Osamělost, vyčerpání duševní i fyzické, žádné viditelné výsledky.
- **Anděl:** Podstatou posla je jeho poslání. Anděl může být člověk na pravém místě. Někdo mu přinesl povzbuzení a jídlo — „to snad byl anděl!“
- **Jídlem byl posílen:** Nejde ani tak o počet krajíc, jako o mocný impuls — jsi ještě na živu, ještě se o tebe starám, ještě máš před sebou cestu. Můžeme vnímat dvojí jídlo i tak, že například se stará o jeho tělesné vyčerpání (jídlo, spánek), podruhé ho posiluje k další cestě. Podpopelný chléb a voda je jednoduché jídlo pouště, ale v tomto příběhu je to také mocné „viaticum“, chléb na cestu, veškeré Páně.
- **40 dní** je číslo plnosti, dostatečné doby proměny, doby, ve které něco starého mizí a něco nového vzniká, doby, ve které se člověk, národ připravuje na změnu (potopa, Mojžíšův přest, putování pouští, Ježíšův přest). Cesta pouští je dlouhá, na jejím konci může Eliáš přijmout nové/obnovené poslání.
- **Choréb** je místo přijetí desatera (alespoň podle Dt). Jde Eliáš vrátit smlouvu s Hospodinem? Podle veršů 10 a 14 to tak skoro vypadá. Připadá si totálně opuštěn, nemá síly se přimlouvat za chybný lid (tak jako to dělal Mojžíš, který se postavil do jedné roviny s Izraelem, viz Ex 32,31nn). Nebo jde naopak smlouvu s Bohem obnovit?
- **Jeskyně:** Tam se ukryje a vylévá Hospodinu své srdce, je upřímný, ztrácí naději, nevidí smysl. Na Boží otázku „Co tu chceš, Eliáši?“ reflektuje svůj život. Co dělal, kde se nachází teď, jak nevidí budoucnost.

- **Vítr, zem?tesení, ohe?** — tak se p?ece zjevují bohové (i Hospodin v Bibli na sebe bere takovou podobu, viz Ex 19,18nn), ale v Eliášově p?íb?hu se B?h zjevuje podstatn? k?eh?ejí, jako tichý hlas. Op?t je to B?h vztahu, rozhovoru, út?chy, nového poslání. M?žeme skrz toto Boží sebezjevení nahlížet i karmelský ohe? — ano, takto jsem potvrdil to, co Eliáš hlásá, ale moje podstata v tom nespo?ívá.
- **Eliáš je poslán zp?t:** B?h si Eliáš?v život vzal, ale jinak, než Eliáš žádal. B?h postavil Eliáše znovu do své služby: nestav se proti lidu, znovu se k nim vydej, ukazuj jim cestu. B?h Eliášovi ukazuje, že jeho vid?ní sv?ta je p?íliš ?erné — není sám, zbývá ještě 7 000 lidí (tzn. dostatek, je jich plnost). O svou práci se má rozd?lit — za krále pomazat Chazaela a Jehúa a za proroka Elišu, v práci pro Boží dílo nebude d?lat všechno a není v ní sám. Hospodin se tu chová jako nejlepší terapeut ?i p?ítel p?etíženého, vy?erpaného a zklamaného ?lov?ka: postará se Eliášovi o jídlo (základní pot?eby), nabídne mu nad?jný a realistický pohled na to, co d?lal (naplní pot?ebu smyslu jeho práce) a ukáže mu, že je možno po?ítat s ostatními lidmi (rozd?lit práci, již se nevy?erpat). Pomazání král? (vlastní i sousední zem?) ukazuje vyznání autora p?íb?hu, že B?h je svrchovaný i nad oblastí sv?tské moci, ani tam nevládne jen zhouba Achaba a jeho ženy.
- P?íb?h kon?í **pomazáním Eliši za proroka** (oba krále pomaže po mnoha peripetiích až on; souvislosti o p?evzetí moci novým králem ve starší p?ípravce, viz odkazy). Pláš? symbolizuje p?edání poslání, rozloučení s rodi?i a spálení jha ukazuje nevratnost, ob?? znamená, že to celé není z Eliáše ani Eliši samotných, ale od Boha. Hod ukazuje radost spojenou s odd?lením k služb?.

Úskalí

- Tichý hlas Boží je (obecn? v život?) úskalí, ale zároveň út?cha. Naše víra se v posledu neopírá o Boží všemoc (jednání skrze živly), ani o zázraky, jak bychom to my nebo lidé kolem nás n?kdy rádi vid?li, ale o hlas jemný a tichý, který lze snadno p?eslechnout. Ale nasloucháme-li mu, je to hlas velmi osobní a p?inášející nad?ji.
- P?íkaz pomazat nového krále svádí k frázím typu „vidíte, jak Pán B?h nakonec všechno ?ídí“. Pokud byste záv?r o králích do vypráv?ní za?adili, nezapomente d?tem zd?raznit, že celý p?íb?h je sv?dectvím víry a ví?e. Ve vypráv?ní nejde o popis Božího loutkoherectví, ale o **vyznání víry**: ten, kdo se Božím slovem nechá oslovit, m?že pak svým sv?dectvím zasahovat i do oblasti, která je na první pohled vyhrazena jen vlada??m. Eliáš se nebojí vládce kritizovat, zasáhnout, ale zároveň také nehledá podíl na moci.

Pro d?ti

P?edškolení

Vypráv?ní i motivace je postaveno na kontrastu k?iku, hluku a tichého hlasu.

D?cka, už se vám n?kdy stalo, že na vás n?kdo k?í?el? Pro?? Jaké to bylo? Máte to rádi? Už jste vy na n? koho k?í?eli? Máte radši hluk, a nebo ticho?

D?ti necháme povídat, klademe dopl?ující otázky. Zám?rem je rozehrát asociace k hlasité a tiché komunikaci.

A když chcete n?komu ?íct n?co moc d?ležitého, co ud?láte?

Nechte d?ti p?edvést jako divadlo — m?žete se nap?ed ptát, co je d?ležité, co by cht?ly p?kného druhému ?íct, a pak je nechat p?edvést, jak to budou ?íkat. M?žete to zahrát nakonec i vy sami, zvláš? pokud by d?ti v?bec nezvolili „tichý mód“ — m?žete si nap?íklad p?ed dít? d?epnout, abyste se mu dívali do o?í, chytit ho lehce za ruku a sd?lit mu tichým hlasem tu d?ležitou zprávu.

Co je pro vás lepší, když se mluví nahlas, k?í?í, nebo když se to ?íká potichu?

Odpovědi mohou být různé, nehodnotěte je, ale navažte příběhem. Zkuste v příběhu najít/zdraznit ty motivy, které jste použili v předvádění. Například: anděl vezme Eliáše za ruku, jako jste vzali za ruku vy děti; nebo použijte stejný tón či postoj, který jste měli, když jste říkali v úvodu děti něco pokného, ve chvíli, kdy Bůh mluví k Eliášovi apod.

Pro úplné malé děti můžete navázat v příběhu rovnou tam, kde se Eliáš svěřuje Bohu; jít přímo k jádru věci (na Eliášovu osamělou a smutek Bůh reaguje tichým a jemným hlasem). Příběh je lehce zjednodušen.

Pamatujete si ještě na Eliáše? Proroka, který naslouchal Bohu?

Eliáš přišel vyřídít králi Achabovi, že přijde déšť po dlouhé době sucha. A déšť opravdu přišel, země se zase zazelenala. Bůh dal zemi vláhu. Hodně lidí se radovalo. Děkovali Bohu a zpívali mu zase písničky. I Eliáš měl radost.

Jen král Achab neměl radost, ale zuřil: „Ten Eliáš! Já ho tak nesnáším! Udělal ze mě hlupáka!“ Achab se totiž modlil k falešnému bžkovi Baalovi, který nikomu nepomohl. Achabovi vadilo, že se spletl, král má přece mít vždycky pravdu! Králova žena ho podporovala: „Jasně, Eliáš tě úplně znemožnil, potrestej ho, zniť ho!“ Kdyželi tak, že se to rozléhalo po celém městě.

Eliáš se to dozvěděl, že mu král s královnou chtějí ublížit a musel zase utíkat. Šel daleko, tentokrát do pouště. Byl úplně unavený, vyčerpaný a strašně moc smutný. Nejradši by usnul a už se nikdy neprobudil. Tak strašná únava a tak strašný smutek to byl. Tak moc osamělý si připadal.

Posadil se pod jedním keřem na kraji pouště a modlil se k Bohu: „Pane Bože, jsem unavený. Už nemůžu. Nejradši bych usnul a už se neprobudil. Tak moc jsem smutný a unavený. Jsem úplně sám, nikoho nemám, chtějí mě zabít a v tebe nevěří.“

Pak si Eliáš lehl a usnul.

Když chvíli spal, přišel k němu anděl a přinesl mu něco na jídlo — vodu a chleba. „Eliáš, tady máš, posilni se!“

Eliáš chleba snědl a zapil ho vodou. Pak ho anděl vzal za ruku a vedl ho do pouště, daleko na vysokou horu, kde Izraelci kdysi dostali deset přikázání. Eliáš na té hoře našel jeskyni a do té se schoval, a jak byl unavený, brzy usnul.

Zdál se mu sen, ve kterém se ho Bůh zeptal: „Co tady chceš, Eliáš?“ Eliáš odpověděl: „Pane Bože, jsem unavený. Už nemůžu. Jsem smutný a unavený. Jsem úplně sám a král mě chce zabít.“

Bůh Eliášovi odpověděl: „Pozorně poslouchej, Eliáš, chci ti říct důležitou zprávu!“

Eliáš pozorně poslouchal. Napřed uslyšel strašně silný skuřící a kvílící vítr, který valil kameny a zdvihal písek. Ale to nebyla ta důležitá zpráva od Boha. Potom se otřásala země a duněla v hlubinách, ale to také nebyla ta důležitá zpráva od Boha. Pak uslyšel Eliáš hrozivý praskot ohně a hučení plamenů, ale ani to nebyla ta důležitá zpráva od Boha.

Když to všechno přešlo a bylo velké ticho, v tom úplném tichu uslyšel Eliáš jemný hlas. A byl to hlas Boží.

„Eliáš, neboj se. Víím, že jsi unavený a smutný. Víím, že tě král chce zabít. Ale neboj se, nejsi sám. Je ještě plno lidí, kteří mi věří. Vrať se zpátky. Až přijdeš domů, potkáš mládence, který se jmenuje Elíša. Ten bude od tebe tvůj pomocník a spolupracovník. Neboj se a vrať se domů — lidé tě potěbují, abys jim připomínal, co je pro mě důležité. Neboj se, nejsi sám — já jsem s tebou a pošlu ti pomocníky.“

Tohle byla ta důležitá zpráva od Boha. Ten tichý a jemný Boží hlas měl velkou sílu. (Jako když... *Můžete připomenout pozitivní asociace s tichou komunikací, které zazněly na začátku.*) Když Eliáš Boží jemný hlas uslyšel, už se nebál. Už nebyl smutný. Ani unavený. Bůh ho povzbudil a Eliáš se vrátil z pouště domů. A doma opravdu na kraji pole potkal Elišu, pozdravili se a Eliša se k Eliášovi připojil. Rozuměli si a pomáhali si a všem připomínali, co je pro Boha důležité. Mít se rádi navzájem a mít rádi Pána Boha.

Nakreslete obrázek pro smutného Eliáše (pro smutného kamaráda), který by ho potěšil. Co byste kamarádovi (Eliášovi) k tomu obrázku řekli? Připadně kreslete (event. tvořte z plastelíny, lega apod.) místo, kde by si mohl Eliáš odpočinout a nabrat sílu. O dílech si povídejte; toto tvoření může vzbudit fantazii, jak druhým můžeme pomoci my.

Pomůcky: Výtvarné potřeby.

Mladší školní děti

Ve vyprávění pro školní děti se můžete více soustředit na Eliášovu osamělost a jeho zklamání (výchozí situace) a zděraznit, že mu Bůh ukázal, že sám není (vyústění). Jako motivaci se můžete ptát dětí, zda se cítily někdy samy a opuštěné, proč se ta situace stala. Co jim pomohlo, nebo co by jim pomohlo. Příběh lze vyprávět přesněji (dvojí povzbuzení od anděla, dvojí Boží otázka).

Řetěz papírových postavíček — pomocí jednoduchého tvoření můžete ukázat, jak se Eliáš cítil sám a Bůh mu ukázal, že sám není. Lze využít i jako motivaci, nebo v průběhu vyprávění — na poskládaný papír nakreslíte postavu Eliáše, který se cítí sám. Poté, co se dostanete ve vyprávění až k místu, kde Bůh Eliáše povzbuzuje, že není sám, vystřihneme podle návodu a ukážeme řetěz postavíček. (Pokud jste to nikdy nedělali, vyzkoušejte si to, aby postavíčky držely pohromadě.) Po vyprávění si děti mohou udělat své řetězové postavíčky, případně když se budou vracet do bohoslužeb, ukázat shromáždění, že si povídaly o osamělém Eliášovi (složený postavíčkový řetěz), kterému Bůh ukázal, že sám není (řetěz rozložit).

Pomůcky: Papír A4 pro každé dítě (v případě nedostatku času již složený do základního tvaru s naznačenou postavíčkou), dostatek nůžek, pastelky, tužky.

Starší školní děti

V jakémkoli věku je užitečné děti učit ztišení a naslouchání. K tomu slouží různá „tichá cvičení“ — například posloucháme v tichu doznívající tón trianglu, pozorujeme v tichu obraz, plamen svíčky, posloucháme se zavřenými očima zvuky předmětů dopadajících na stůl (mince, tužka, vřetovka, špendlík, písek...) nebo kapající vody apod. To vše slouží ke cvičení koncentrace a vnitřnímu ztišení. Začínáme s jednoduchými cvičeními (doznívající tón), pokud se děti dokáží soustředit delší dobu, lze začít složitější (pozorování obrazu). K takovým tichým cvičením patří i „cesta fantazie“ — účastníci pohodlně sedí nebo leží, mají zavřené oči (pokud chtějí) a vedoucí jim nabízí impulzy, které mohou rozvíjet ve své fantazii, vytvářet obrazy, domýšlet, naslouchat. Jde o to, aby účastník viděl vnitřníma očima příběh, jeho místo, dal se plně vtáhnout do příběhu, jako by se týkal i jeho.

Zkuste s dětmi pro začátek jednoduché cvičení (můžete je začít i jindy):

- Instrukce pro děti na začátek: Po zaznění tónu trianglu ho budeme poslouchat, dokud zní. I potom zůstaneme v tichu. Komu to pomůže, může mít zavřené oči a si položit hlavu na stůl apod.
- *Navazuje vyprávění příběhu.*
- *Nebo modlitba.*
- *Nebo tam, kde je příběh odvyprávěn, přeteme v tomto konkrétním případě 1Kr 19,11–12, pomalu a příjemným hlasem. Na chvíli se odmlčíme. Pokračujeme vlastními slovy: „Bůh mluví tichým a jemným hlasem. Oslovil Eliáše. V tichu může mluvit i k nám... Zřetězte ještě chvíli potichu a myslíte na to, co vás v příběhu nejvíce zaujalo...“ Ticho můžete ukončit opět zvukem trianglu (případně jemným*

pokynem „pomalu otevřete oči“, nebo začít zpívat jednoduchou píseň, kterou dříve znají (např. Taizé — *Bless the Lord*). Na závěr se můžete dále zeptat na jejich zkušenosti, jestli něco chtějí říct, jak se jim to líbilo — nechte ale zážitek doznít a nikoho nenuťte. Vyzkoušejte to jen tehdy, když jste o této možnosti navození ticha vnítelně přemýšleli.

Pomůcky: Nástroj vydávající dlouhý tón (triangl, struna, gong, ozvučná miska, ...).

Přesah

- [Povzbuzení od Elijáše pro matky malých dětí](#) (To The Mom Who Is Exhausted, Depressed, and Completely Overwhelmed... 5 Lessons from the Prophet Elijah; anglicky)
- Kde dnes zažíváme skutečné ticho? I v kostele to často vypadá tak, že mluvíme jen proto, že někdo jiný mluví. Nebo zažíváme ticho trapné, když si kazatel nezaložil text v Bibli. Najdeme místo pro ticho plodné a soustředěné? Otevřené a oteklavající? Ticho, ve kterém můžeme slyšet jemný Boží hlas?

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je záštita mého života, z koho bych měl strach? (Ž 27,1)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Elijáše navrhneme *est dej* (Svítá 37) nebo *To já, ó Pane můj, přijdu, když mě posíláš* (Svítá 331).

Stopy: Eliášovy příběhy může spojovat také velký plakát se stopami — viz [Přesah z úlohy ? 18](#).

Okénko do bohoslužeb

Dříve, umíte křesť? Hodně nahlas? Zkuste to! A teď, umíte být potichu, úplně potichu? Zavřete oči a jen poslouchajte... Otevřete oči. Slyšeli jste něco v tom tichu? Aha, i v tichu je něco slyšet. A co bylo lepší, když tu byl velký hluk, nebo když tu bylo ticho? Kdy jste lépe slyšeli? Dnes se dříve v nedělní škole dozví, zda Bůh mluví skrze velký hluk nebo tichý hlas.

Pro sbory, kde se vrací dříve do bohoslužeb, lze ukázat [postaviškový řetěz](#).

Modlitba

Bože, všude je tolik hluku, hlasitých věcí, tolik událostí. Dej nám zažít ticho, abychom se zastavili. A v tichu uslyšeli tvůj jedinečný hlas. Povzbuď nás, když je nám úzko, cítíme se osamělí a unavení. Amen.

Kam dále

[Susa, Filip: Eliášův na Chorébu \(starší příprava z cyklu Pozvání na cestu\)](#)

[Návod na řetěz z papírových postavíček \(vytvarka.eu\)](#)

[To The Mom Who Is Exhausted, Depressed, and Completely Overwhelmed... 5 Lessons f...](#)

Odkaz na píseň

[Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou](#)

[Pán Bůh je síla má, všechna obrana má](#)

[Žalm 46 \(SV58\)](#)

[Jen ty, Pane můj, jen tys můj štít](#)

[Kdo m? z pout mých ven vyvodí](#)

[Moc p?edivná \(EZ697\)](#)

[Sv?tem b?žím dál \(SV315\)](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[P?edškolní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál p?ece nejdeme sami II \(Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Královská 19](#)